

2 T 10/94

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy
JUDr. Pravoslava Poláka a přísedících [redacted] a [redacted]
[redacted] v hlavním líčení konaném ve dnech 25.5.1995, 16.-17.
a 19. ledna 1996 t a k t o

Obžalovaná

[redacted]

nar. [redacted] v [redacted] [redacted] bytem [redacted]
[redacted], okr. [redacted], t.č. ve vazbě ve věznici [redacted]

j e v i n n a ,

že dne [redacted] kolem [redacted] hod. v prostoru [redacted] skladu
[redacted] podniku [redacted] v místě zvaném [redacted], okr. [redacted], po
předchozím rozhodnutí, z nenávisti vůči lidem a se záměrem
pomstít se takovým způsobem i své matce, pro vlastní potěšení a
uspokojení ze zabíjení v úmyslu usmrtit svoji [redacted] dceru
[redacted], nar. [redacted], kterou na toto místo
přivezla v [redacted], jí podvlékla pod hlavou dvojité přeložený
látkový tkaloun, na kterém vpředu na krku udělala uzel a po dobu

několika minut ji škrtila, což mělo za následek smrt [REDACTED]
poškozené v důsledku udušení z uškrcení,

t e d y jiného úmyslně usmrtila a takový čin spáchala na osobě
mladší než [REDACTED] let

č í m ž s p á č h a l a

trestný čin vraždy podle § 219 odst.1, odst.2 písm.d/ tr.zák.
účinného v době spáchání a

o d s u z u j e s e

podle § 219 odst.2 tr.zák. za použití § 29 odst.2 tr.zák. k
výjimečnému trestu odnětí svobody na d v a c e t p ě t (25)
roků.

Podle § 39 odst.2 písm.d/ tr.zák. se pro výkon trestu
zařazuje do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 29 odst.1 poslední věta trestního zákona se zároveň
rozhoduje, že doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou
se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu
nezapočítává.

O d ů v o d n ě n í

V této trestní věci již zdejší soud jednou rozhodl rozsudkem
dne [REDACTED], když uznal obžalovanou vinnou shodně jako ve výro-
ku tohoto rozsudku trestným činem vraždy podle § 219 odst.1,2
písm.d/ tr.zák. a podle § 219 odst.2 tr.zák. za použití § 29
odst.1,3 tr.zák. jí uložil výjimečný trest odnětí svobody na do-
životí. Pro výkon trestu byla obžalovaná zařazena podle § 39a
odst.2 písm.d/ tr.zák. do věznice se zvýšenou ostrahou. K odvolá-
ní obžalované a jejího otce [REDACTED] Vrchní soud ČR

v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 11.1.1995 podle § 258 odst.1 písm.b,c/ tr.ř. zrušil napadený rozsudek zdejšího soudu z podnětu obou odvolání v celém rozsahu a zároveň podle § 259 odst.1 tr.ř. věc vrátil Krajskému soudu v Plzni s tím, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V odůvodnění tohoto rozhodnutí odvolacího soudu jsou zároveň stanoveny závazné pokyny na doplnění dokazování, jimiž se zdejší soud beze zbytku řídil.

Z důkazů provedených v původním hlavním líčení, jakož i z důkazů provedených na základě pokynů Vrchního soudu v novém hlavním líčení bylo zjištěno, že dne [REDAKCE] se obžalované narodila dcera [REDAKCE]. Již v průběhu těhotenství a zejména po příchodu z porodnice v obžalované narůstal pocit nenávisti vůči dítěti a začala uvažovat o tom, že je usmrtí. Rozhodla se, že dceru uškrtí bílým tkalounem, kterým si doma přepásávala plášť. Ten si dopředu připravila a čekala pouze na vhodnou příležitost. Kritického dne [REDAKCE] jela s dcerou na procházku, vezla ji v dětském kočárku, na procházce doprovázel obžalovanou její otec, svědek [REDAKCE]. Ten však kolem [REDAKCE] hod. odešel napřed do jejich společného bydliště. Krátce poté se obžalovaná rozhodla svůj záměr uskutečnit. Na zastávce autobusu zjistila od neznámé ženy, že je [REDAKCE] hod. Protože chtěla po činu odjet autobusem do [REDAKCE] a spoj odjížděl v [REDAKCE] hod., obžalovaná zjistila, že má zhruba 20 minut na usmrcení dítěte. Od zastávky ČSAD došla na místo činu popsané ve výroku tohoto rozsudku. Tam vzala tkaloun, dvakrát ho přeložila, podvlékla spícímu dítěti pod krkem, na ohryzku udělala uzel a vší silou začala utahovat. Škrtidlo držela pevně asi tři až pět minut, potom trochu povolila a ověřovala životní funkce dítěte. Zjistila, že oční čočky nereagují na světlo, pokoušela se zjistit, zda dítě dýchá. Protože jí připadalo, že srdce oběti ještě bije, znovu uchopila tkaloun a ještě větší silou dítě škrtila po dobu osmi až deseti minut. Poněvadž byla v časové tísní, upustila od svého původního úmyslu poškozenou ukrýt, pouze přiklopila zpět boudu kočárku, tkaloun

ponechala na krku oběti, vzala si tašku a odešla do města na autobusovou zastávku. Autobusem odjela do [REDACTED]. Tam přespala v hotelu a následujícího dne se v odpoledních hodinách se vrátila zpět do svého bydliště ke svému otci. Krátce poté byla zadržena policií. Otec obžalované ještě [REDACTED] kolem [REDACTED] hod. nahlásil na [REDACTED] oddělení Policie ČR v [REDACTED], že postrádá svoji dceru a vnučku. Tělo oběti i s kočárkem našel [REDACTED] v [REDACTED] hod. náhodný kolemjdoucí - svědek [REDACTED]. Pitvou a znaleckým posudkem z oboru soudního lékařství bylo zjištěno, že bezprostřední příčinou smrti [REDACTED] bylo udušení z uškrcení, přičemž k úmrtí [REDACTED] došlo během desítek vteřin.

Obžalovaná se k trestné činnosti v plném rozsahu doznala a na svoji obhajobu neuvedla nic, co by ji zbavilo trestní odpovědnosti. Její doznání plně koresponduje s ostatními ve věci provedenými důkazy, především znaleckým posudkem z oboru soudního lékařství ohledně mechanismu a příčiny úmrtí dítěte, protokolem o ohledání místa činu spolu s příslušnou fotodokumentací a videozáznamem a s výpovědí svědka - [REDACTED]. Jediným rozporem zůstává skutečnost, že podle obžalované mělo dojít k úmrtí v rozmezí časového úseku od [REDACTED] do [REDACTED] hod., zatímco znalci z oboru soudního lékařství stanovili dobu úmrtí v souladu s listem o prohlídce mrtvého na dobu kolem [REDACTED] hod. Znalec [REDACTED] však při výslechu při hlavním líčení připustil, že tento údaj pouze mechanicky převzal z listu o prohlídce mrtvého a při pitvě nezjistili znalci nic, co by odporovalo podstatně udání času obžalovanou. Vzhledem k tomu, že obžalovaná skutečně odjela do [REDACTED] posledním spojem v [REDACTED] hod., neměl soud důvodu pochybovat o správnosti jejího tvrzení a dalším dokazováním odstraňovat zjištěný nepodstatný rozpor. Krajský soud měl k dispozici i další důkazy, především předmět doličný - škrtidlo, doklady o narození a úmrtí poškozené a ke zjištění příčin, které vedly obžalovanou k páchání trestné činnosti, měl k dispozici i řadu listinných důkazů - korespondenci mezi obžalovanou a [REDACTED] i výpověď svědkyně [REDACTED] z přípravného řízení. Tato

svědkyně v hlavním líčení totiž využila svého práva podle § 100 tr.ř. a odmítla ve věci vypovídat.

Na základě pokynů Vrchního soudu ČR opatřil soud příslušnou předporodní a poporodní zdravotní dokumentaci obžalované, jako podklad pro znalce porodníka. Ten při hlavním líčení poté, co měl možnost být přítomen výslechu svědků - zdravotníků, kteří přišli s obžalovanou do styku v době jejího těhotenství, v době hospitalizace před a po porodu a v šestinedělí, jednoznačně dovodil, že se nenacházela v době činu v rozrušení způsobené porodem. Pro účely znaleckého ústavu přibraného k podání revizního posudku podle § 110 tr.ř. byla opatřena i celková zdravotní dokumentace obžalované za tím účelem, aby se zpracovatelé posudku mohli zabýrat i tou otázkou, zda v důsledku tracheotomie prováděné v raném dětství obžalované nedošlo k organickému poškození mozku či centrálně nervového systému. Revizní posudek byl vypracován na základě pozorování obžalované ve zvláštním oddělení nápravného zařízení podle § 116 odst.2 tr.ř. Závěry znalců rozebírá soud na jiném místě tohoto odůvodnění, pokud jde o pochybnosti projevované obhajobou i státním zástupcem při veřejném zasedání o odvolání a určité rozpory spatřované odvolacím soudem v motivaci a určité nelogičnosti předchozího chování obžalované (str.9-10 usnesení Vrchního soudu ČR v Praze ze dne 11.1.1995, sp.zn. 3 To 139/94), soud se ztotožňuje zcela se závěry revizního znaleckého posudku podrobně rozebranými na jeho straně [REDAKCE]. Pokud jde o motiv obžalované, její pohnutky uváděné ve výroku o vině, vycházel soud z toho, že závěry znalců z oboru psychiatrie a psychologie byly stvrzeny revizním posudkem pouze s tou změnou, že obžalovaná nenávidí celou společnost bez toho, aby zvýrazňovala svoji hostilitu právě ve vztahu k dětem. Zmíněný ambivalentní vztah obžalované k její matce, na který bylo poukazováno již v původním znaleckém posudku, vedl zpracovatele znaleckého posudku ústavu k jednoznačnému závěru, že jedním z motivů byla i snaha pomstít se tak matce. Tento závěr se promítl do dílčí změny uvedené ve výroku o vině v tomto novém rozsudku soudu prvního stupně.

Shora uvedeným jednáním naplnila obžalovaná všechny znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 219 odst.1,2 písm.d/ tr.zák. účinného v době spáchání, neboť jiného - svoji [REDAKCE] dceru úmyslně usmrtila a takový čin spáchala na osobě mladší než [REDAKCE] let. Oběti bylo v době činu necelých [REDAKCE]. Tento čin spáchala obžalovaná v úmyslu přímém s cílem své dítě usmrtit, po předchozí úvaze, vědoma si plně důsledků svého činu. Ve smyslu § 16 odst.1 tr.zák. bylo jednání obžalované posuzováno podle trestního zákona účinného v době spáchání, když trestní zákon ve znění poslední novely není pro obžalovanou příznivější. V úvahu přicházelo posoudit jednání obžalované i jako trestný čin vraždy dle § 219 odst.1,2 písm.f/ tr.zák. účinného v době spáchání, a to s ohledem na zvláště zavrženíhodnou pohnutku. Tento kvalifikační znak však v původním řízení soud nepoužil vzhledem k tomu, že pohnutku obžalované zohlednil při hodnocení konkrétního stupně společenské nebezpečnosti jejího jednání a při rozhodování o druhu a výši trestu. Není sice pochyb o tom, že obžalovaná naplnila i tento znak kvalifikované skutkové podstaty, avšak soud nemohl v tomto směru změnit právní posouzení, neboť by šlo o rozhodnutí v neprospěch obžalované, což je nepřípustné s ohledem na zákaz reformace in peius. Jak již bylo uvedeno, vzhledem k povaze projednávané trestní věci byl obžalované zkoumán duševní stav a byla podrobena i psychologickému vyšetření, a to opakovaně, když k ověření závěrů původních znalců byl příbrán znalecký ústav, vypracován revizní posudek poté, co na rozdíl od předchozího ambulantního vyšetření, byla obžalovaná umístěna na pozorování v psychiatrické léčebně. V následujících řádcích je uváděno to, co soud bere ze závěrů obou znaleckých posudků za prokázané. Zpracovatelé posudku státního ústavu, jímž byla [REDAKCE] lékařská fakulta [REDAKCE] v písemném vyhotovení svého posudku výslovně poukazují na to, že k předchozímu znaleckému posudku [REDAKCE], [REDAKCE] a [REDAKCE] nemají větší výhrady a v zásadních otázkách diagnózy a rozumových a volních schopností obžalované se s jejich závěry shodují. Při výslechu

694

před soudem zpracovatel posudku [redacted] za sebe i své kolegy jednoznačně konstatoval, že v podstatném se ztotožňují s předchozím znaleckým posudkem vypracovaným v této věci, který označil za dobrý a ocenil především obsáhlý psychologický posudek.

Lze tedy znovu konstatovat, že obžalovaná v době spáchání činu netrpěla poporodní psychózou nebo jinou duševní chorobou, podle závěrů znalce gynekologa se činu nedopustila ani pod vlivem rozrušení způsobeného porodem.

Jedná se psychopatickou osobnost, schizoidní, hysterickou, sociálně malaadaptivní, s agresivními a anetickými rysy. Její inteligence je při horní hranici pásma průměru, bez známek organického poškození. Starý odborný termín "moral insanity" použitý předchozími znalci označoval právě tuto formu anetické psychopatie. Výjimečná je u obžalované pouze kombinace zmíněných rysů. V tomto směru jde o nejnebezpečnější kombinaci vůbec, právě pro neproniknutelnost těchto napohled plachých a nenápadných osobností, které dovedou dlouhou dobu potlačovat svou nenávist a zdánlivě trpělivě snášet domnělá i skutečná příkoří, aby pak nečekaně propukla s velkou ničivostí. Osobnosti tohoto typu se v zahraničí projevují jako svérázní "mstitelé" vůči společnosti, kteří svou nenávist vybíjejí v masových vraždách náhodných skupin lidí, bez výběru konkrétní oběti. Ještě před 30ti lety byly naprosto výjimeční, ale postupně došlo k jejich obrovskému nárůstu. Takovéto osobnosti se běžně nacházejí rovněž mezi nájemnými vrahy. Jsou značně nedůtklivé na křivdu, nadokážou ji zapomenout a pocit křivdy v nich narůstá. Povahové rysy obžalované [redacted] jsou identické, i pokud jde o jejich nepříliš častou kombinaci, s rysy zjištěnými u [redacted]. Ta [redacted] po delší úvaze a pečlivé přípravě úmyslně najela nákladním vozem na živé pražské ulici do davu lidí u zastávky tramvaje a osm jich usmrtila. Za to byla odsouzena k trestu smrti, který byl vykonán. Ze srovnání obou těchto žen vyplývá více shodných znaků, než odlišností: motivace, jejich odlišnost v sexuální vývoji, projevy žhářství, agresivity

i vůči zvířatům a vůbec poruchy chování již v nedospělém věku, chladnokrevnost a promyšlenost spáchaného činu. Hlavní rozdíl uváděný v písemném posudku vidí jeho zpracovatelé v tom, že nenávisť [redacted] vyústila v obecné ohrožení z usmrcení osmi lidí (zraněné nepočítaje), zatímco u obžalované [redacted] vyvrcholily stejné tendence dosud "jen" ve vraždě vlastního dítěte [redacted] po porodu a v několika činech menší závažnosti. Ona sama však pronesla úvahu o dni "D", který jistě přijde a na nějž soustřeďuje svou energii. Zakrátko však - narozdíl od [redacted], která své postoje nezměnila až na závěrečné podotknutí, že se to přece jen nemělo stát, pronáší opačná, kající tvrzení. Podle znalců je přitom těžké hodnotit výroky obžalované, když v jejích tvrzeních se projevuje někdy více hysterické složka, někdy spíše složka anetické otevřenosti. Nelze proto objektivně hodnotit, nakolik jsou demonstrativní a nakolik jsou vážně míněny. Navíc obě - [redacted] i [redacted], si přály publicitu. U odsouzené [redacted] však tento herostratismus vedl až k přání smrti a co největší publicitě, zatímco obžalovaná [redacted] pouze projevila přání vidět novinové články se svou fotografií. Sice uvádí, že si zaslouží spravedlivý trest - jehož výši ponechává na úvaze soudu - podle závěrů znalců však o přísný trest ve skutečnosti nikterak nestojí.

Malá frustrační tolerance zjištěná u obžalované [redacted] představuje podle znalců možnost, aby reagovala agresivně i na takové podněty, které by jiného nevyvedly z míry.

V době činu byla obžalovaná schopna plně rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a plně své jednání ovládat. Čin spáchala nikoliv impulsivně, pod tlakem zevních okolností nebo pod vlivem afektu, ale po dostatečně dlouhém rozmyslu a přípravě, takže mohla jednání uvážit a jednat jinak. Přitom její dobře průměrné inteligenční schopnosti jí umožňovaly posoudit dosah takového skutku a podle tohoto náhledu řídit své jednání.

Co se motivace činu týče: ve shodě s původními znalci i závěry revizního posudku konstatují, že ta vycházela z vleklých nenávistných pocitů obžalované vůči matce, které byly rozšiřovány na další osoby a nakonec vedly k hostilním vztahům ke společnosti vůbec a vyústily v pomstychtivých snahách po odplatě a vybití nenávisti za údajné křivdy. Svým činem současně obžalovaná demonstrovala matce, jak špatně ji vychovala a nakonec zavrhl a potrestala ji tak podle svého názoru přenesením viny na její osobu, tedy tímto hrůzným činem se jí mstila. Určitým submotivem bylo i potěšení ze zabití (to zažila už při předchozích agresivních činech - žhářství, zabití psů), příjemný pocit síly, energie, nadvlády a dobře vykonané práce, což uspokojovalo její pokleslé sebevědomí. Sama obžalovaná uvádí v souladu s těmito závěry znalců, že jde o pocit z uspokojení někoho "kdo je pánem nad životy" (č.1.667). Toto uspokojení zažila již dříve, když chladnokrevně uškrtila dva psy svého strýce, které měla ráda a kteří se k ní chovali přítulně, a to jen proto, aby se tak oklikou pomstila své matce. Podle svého vyjádření obžalovaná cítila nutnost ze sebe dostat zlost a nenávist, přitom už to podle ní nešlo řešit psem, ale něčím, co bylo její. Když se rozhodla zabít dítě, upřednostnila usmrcení svého, aby někomu cizímu neudělala škodu. To zřejmě podle jejího vlastního doznání zachránilo život [redacted] dívce v [redacted], s níž se v dřívější době seznámila a postupně si získávala její důvěru (č.1.320).

Přes všechno to, co bylo právě uvedeno, se znalecký ústav shoduje se závěry původního znaleckého posudku z oboru psychiatrie a psychologie, že u obžalované nejde o závažnou duševní poruchu, ale o nevhodnou strukturu osobnosti, jejíž jádro zůstává jednou pro vždy a je neměnné. Základní povahové rysy se mohou ztlumit kompenzací, obratem však může dojít k jejich dekompenzaci (č.1.667). Proto žádné ochranné léčení nepřichází v úvahu.

Typový stupeň společenské nebezpečnosti jednání obžalované je určován především významem chráněného zájmu, který byl činem

dotčen, tedy zájmem společnosti na ochraně lidského života, především života nejslabších členů společnosti, t.j. dětí. Konkrétní stupeň společenské nebezpečnosti je navíc zvyšován způsobem provedení, když obžalovaná pro jistotu, že svůj čin dokonala, svoji oběť usmrcovala vlastně opakovaně, "nadvakrát". Nejvyšší vliv na zvýšení konkrétního stupně nebezpečnosti trestného činu pro společnost až na úroveň předpokládanou v ustanovení § 29 odst.2,3 tr.zák. o výjimečném trestu má osoba obžalované a především její pohnutka. Právě motivaci obžalované byla věnována značná část původního znaleckého posudku z oboru psychologie, stejně tak zevrubné psychologické vyšetření komisí znalců. V tomto směru lze poukázat na to, co bylo uvedeno výše. Soud musel zhodnotit, zda takovéto pohnutky, které jsou v příkrém rozporu s obecnou morálkou a svědčí o bezcitnosti a naprosté neúctě obžalované k lidskému životu a jejímu bezohlednému sobectví, když pro vlastní uspokojení neváhá usmrtit slabšího jedince, jsou zvláště zavrženíhodnou pohnutkou ve smyslu § 29 odst.3 písm.a/ tr.zák. Pokud by pohnutka pramenila z deviantního pudového založení obžalované, nebylo by možno usuzovat na zvláštní zavrženíhodnost této pohnutky, která je dána biologicky, bez viny pachatele. Přitom soud musel vycházet z toho, že pohnutku činu nelze ztotožňovat s vlastnostmi pachatele, ale ani není možno je od pohnutky izolovat, neboť jde o okolnosti významné z hlediska hodnocení charakteru pohnutky. Za situace, kdy čin byl spáchán z více pohnutek, musel soud zhodnotit význam, váhu i charakter každé z nich. Ne každý anetický psychopat se projevuje vždy v činech, které vysloveně patří do oblasti zájmů orgánů činných v trestním řízení. Za situace, kdy bylo zjištěno, že u obžalované se nejedná o chorobný proces, nýbrž o nepříznivou celoživotní strukturu její osobnosti, došel soud k závěru, že zjištěné pohnutky je třeba posuzovat jako zvláště zavrženíhodné. Nejvyšší psychické funkce, které rozhodují v podstatě o tom, zda je člověk správně orientován v okolí i ve svém vnitřním životě, zda je schopen řádně udržovat hierarchii hodnot a přiměřeně k tomu řídit své chování, jsou totiž u obžalované zachovány. Psychopaté mají tedy možnost myslet i jednat

v podstatě jako lidé "normální", i když cesta k dodržování občanských norem je pro ně mnohem svízelnější. Každá z výše zmíněných pohnutek, ať jde již o nenávist vůči lidem, o bezohledné sobectví realizované zabíjením pro vlastní uspokojení, či po vlastní pocit pomsty, či naprostou neúctu k lidskému životu, je zvláště zavrženíhodnou pohnutkou, která je podmínkou pro zhodnocení konkrétního stupně nebezpečnosti tohoto trestného činu pro společnost nejen jako velmi vysokého ve smyslu § 29 odst.2 tr.zák., ale právě jako mimořádně vysokého. Naproti tomu zvláště těžký a těžko napravitelný následek v daném případě nebyl shledán, nebyl zjištěn ani zvláště zavrženíhodný způsob provedení činu. Obžalovaná sice škrtila dítě opakovaně, ale to již v době, kdy se začalo dusit poprvé, spalo. Každé úmyslné usmrcení člověka je svou podstatou surové, ve vztahu k hodnotě lidského života bezohledné a bezcitné. Tento trestný čin může být spáchán různým způsobem a z různých pohnutek. Proto stupeň závažnosti tohoto trestného činu může být v konkrétních případech velmi rozdílný a projevuje se potom při rozhodování o druhu a výši konkrétního trestu.

Při rozhodování o druhu a výši trestu se soud řídil všemi hledisky uvedenými v § 23 odst.1 a § 31 odst.1 tr.zák. Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a - pokud jsou proto podmínky - vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život. Při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédl soud k stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost, k možnosti nápravy a k poměrům pachatele. Obžalovaná je [REDAKCE], [REDAKCE], v současné době již [REDAKCE]. Stojí po druhé před soudem. Rozsudkem [REDAKCE] z [REDAKCE], sp.zn. [REDAKCE] byla uznána vinnou spácháním majetkového přečinu podle § 3 odst.1 písm.a/ zákona o přečinech a byl jí uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho měsíce se zkušební dobou do 17.8.1991. Ve zkušební době se osvědčila a hledí se na ni, jako by odsouzena nebyla. [REDAKCE] bylo proti ní zahájeno trestní stíhání pro trestný čin poškozování cizí věci podle § 257 odst.1 tr.zák.,

kterého se měla dopustit úmyslným založením požáru kůlny svého strýce [REDACTED], jemuž měla tak způsobit škodu ve výši 100.795,- Kč, a úmyslným zapálením stohu na jeho pozemku s následnou škodou ve výši 655,- Kč, jakož i úmyslným zapálením stohu sena poškozeného [REDACTED] s následnou škodou ve výši 4.402,50 Kč. Toto trestní stíhání bylo zastaveno usnesením z [REDACTED] podle § 172 odst.2 písm.a/ tr.ř. s tím, že trest, který by byl za trestný čin poškozování cizí věci uložen, je bez významu vedle trestu, který lze očekávat za projednávaný trestný čin vraždy. Z místa bydliště je hodnocena obžalovaná jako osoba povahy uzavřené, nesdílné, se sklony ke lhaní. V novém bydlišti u svého otce nebyla projednávána pro přestupek, v [REDACTED] byla postižena pokutou ve výši 500,- Kč v souvislosti se založením požáru v zahradní chatě svého strýce a v souvislosti s tím, že mu uškrtila dva psy (č.1.288). Z hodnocení [REDACTED] na č.1.289 vyplývá, že jde o typ, který se těžko adaptuje v nových podmínkách, měla značné problémy začlenit se do kolektivu třídy. Nezapadla mezi své vrstevníky a byla i terčem posměchu. Podle výchovné poradkyně trpěla komplexem méněcennosti, který kompenzovala stykem s muži. Pro neomluvené absence ukončila studium ke dni [REDACTED]. V průběhu roku [REDACTED] se dostavila do učiliště společně se svým otcem s odůvodněním, že se změnilы její životní podmínky a společně požádali o umožnění dokončení [REDACTED] ročníku studia. Obdržela individuální studijní plán, nesplnila však požadavky studia, nevykonala ani v I.pololetí předepsané zkoušky, proto bylo její studium ukončené. Z vazby je obžalovaná hodnocena vcelku kladně. Soud vzal v úvahu i tu skutečnost, že obžalovaná byla vychovávána do svých šestnácti let v neúplné rodině matkou, přičemž výchovu matky lze označit za značně problematickou a neobvyklou a rodinná výchova je jedním z faktorů, který se podílel na vývoji osobnosti obžalované. Obžalované polehčuje ve smyslu § 33 písm.j/ tr.zák., že při objasňování své trestné činnosti napomáhala příslušným orgánům. Tuto polehčující okolnost však nelze přeceňovat právě z toho důvodu, že její otevřenost a chladnokrevný popis činu bez stop dojetí, sklonů k lakrimaci

70

projevů lítosti, je povahovým rysem těchto osobností. Za obecnou přitěžující okolnost považuje soud konkrétní způsob spáchání činu ve smyslu § 34 písm.b/ tr.zák. Další okolnosti případu, které by v jiných případech mohly být posuzovány jako obecné přitěžující okolnosti, jsou v daném případě okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby. Proto k nim není možné jako k přitěžujícím okolnostem přihlížet.

Obžalovaná je ohrožena trestem odnětí svobody od dvanácti do patnácti roků nebo výjimečným trestem v souladu s ustanovením § 219 odst.2 tr.zák. Rozhodnutí o tom, zda trest bude uložen v základní trestní sazbě nebo bude uložen trest výjimečný od 15 do 25ti let závisí na tom, zda možnost nápravy pachatele je obzvlášť ztížena. V daném případě, kdy znalci nezjistili podmínky pro uložení ochranného léčení, protože obžalovaná v době páchaní činu neměla sníženou ani ovládací, ani rozpoznávací schopnost, jde o to, nakolik výchovně na ní bude působit výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody a zda je na místě uložení trestu kratšího či delšího.

Původní znalci - psychiatři v závěrech písemného znaleckého posudku poukázali na to, že pobyt obžalované na svobodě je pro společnost vysoce společensky nebezpečný, přičemž její nebezpečnost vyplývá výhradě ze struktury její osobnosti (č.l.105). Při doplnění znaleckého posudku výsledky těchto znalců, oba experti zmínili možnost v rámci pokusů o změnu postojů obžalované systematického psychologického působení ve výkonu trestu za současného podávání preparátů pro ovlivnění agresivity. I za takové situace však se vyslovili v tom směru, že možnost převýchovy obžalované je nepředpověditelnou (č.l.329). Přitom poukazovali na to, že osobnost člověka po dosažení zletilosti je kategorií relativně stálou, základní osobnostní rysy se obtížně mění a nemůžeme očekávat, že by se osobnost obžalované radikálně změnila. Při systematickém psychologickém působení existuje pouze možnost vypěstovat zábrany k sociálně nepřijatelnému chování. Protože podněty

obžalované jsou nadále nezměněné, její nebezpečnost pro společnost z hlediska recidivy trvá a její recidivu nelze ani předpovědět, ani vyloučit (č.l.330). Zároveň považovali oba tito znalci za potřebné dodat, že komplexní psychologické a farmakologické působení by v tomto případě muselo být dlouhodobé a systematické, přičemž nemohli blíže specifikovat pojem dlouhodobého působení. Jak již bylo řečeno, v písemném vyhotovení posudku ústavu i v jeho stvrzení [REDAKCE] v jeho samostatné výpovědi před soudem, bylo poukázáno na kvalitu předchozího posudku, jakož i totožnost závěrů v podstatných otázkách. V písemném vyhotovení superposudku je výslovně uvedeno, že pobyt obžalované na svobodě je z obecného hlediska pro společnost nebezpečný vzhledem k uvedené nepříznivé kombinaci psychopatických rysů a dlouhodobému upevňovanému přesvědčení o křivdách na ní páchaných matkou a celou společností a o nutnosti dosažení odplaty jako konečného cíle (č.l.645). Toto zaměření se dosud projevuje v jejích fantaziích, snech nebo v představách. I ve vězení se stále potýká s myšlenkou někoho zabít, proto usilovně žádá o izolaci (č.l.638). S tím korespondují její četná vyjádření, dopisy znalcům i tisku, i její tvrzení soudu při posledním hlavním líčení, že přítomnost kolektivu má takový vliv na její psychiku, že stoupá brutalita scén, které si představuje. Při posuzování rozporů v jednotlivých tvrzeních obžalované, je podle závěrů zpracovatelů ústavního posudku třeba za validní považovat hlavně to, co obžalovaná říkala od samého počátku nebo co častěji opakuje (č.l.666). Obžalovaná opakovaně uvádí, že necítí lítost, naposledy při odpovědi na dotaz přisedící uvedla, že vše bere, jak se to stalo, nechce se vrátit, z vyjádření znalců vyplývá, že necítila žádnou lítost, myslí na svůj čin bez výčitek a spíše plakala ve věznici sama nad sebou. Opakovaně poukazuje na pocit určité síly a na to, že jí byl dán určitý úkol, který musí splnit, i když ví, že za to bude potrestána. Oproti předchozímu znaleckému zkoumání došlo k určité změně, která se projevuje výraznou snahou obžalované jevit se v dobrém světle a disimulovat svoji agresivitu a anetičnost, čemuž sama do určité míry věří. Při psychologickém vyšetření, v projevek-

702

tivních a kresebních testech osobnosti se však identifikuje s postavami hrubé až agresivní povahy, opakuje se motiv násilí, ovládání druhých a boje, neštěstí, smrti, zabití a vraždy, stejně tak převaha pudových hnutí nad sociálními funkcemi a obavné (paranoidní) tendence. V písemném posudku ústavu je poukazováno na riziko recidivy, s tím, že jí do budoucna nelze vyloučit, ani ji považovat za zanedbatelnou. Tento závěr [REDAKCE] při svém výsledku nejprve zopakoval. Po přerušení hlavního líčení se k tomuto závěru po poradě s kolegy vrátil znovu, o čemž bude ještě řeč. Znalkyně z oboru psychologie [REDAKCE] v původním posudku uvedla, že prognóza dalšího vývoje osobnosti obžalované se jeví jako nepříznivá. Velice podrobně se zabývala jejím vývojem a předchozími závěry znaleckých zkoumání. Poukázala na naprostou odlišnost motivace v porovnání s vraždami dětí matkou, v nichž podávala znalecký posudek. Reagovala i na to, co oproti původnímu vyšetření uvedla obžalovaná v hlavním líčení. Došla k názoru, že prognóze je nepříznivá, o čemž svědčí i to, že v současné době se už obžalované zdá i o zabíjení nožem, čehož v době vyšetření nebyla ještě schopná. Konstatovala, že obžalovaná je natolik hotovou osobností, že změna není možná, prognózu vidí nepříznivě s tím, že podstatné změny z psychologického hlediska nelze očekávat. Pokud jde o dlouhodobé převýchovné působení zmíněné jejími kolegy z oboru psychiatrie, podtrhla, že jde o převýchovné působení v podmínkách výkonu trestu, kde obžalovaná nebude vystavena běžné realitě, což povede k tomu, že výchovný výsledek bude minimální. Za situace, že by po dlouhodobém výkonu trestu byla obžalovaná propuštěna a střetla by se na svobodě se stejnými konflikty, je recidiva jejího jednání velice pravděpodobná. Přitom obžalovaná se vzhledem ke své tělesné konstrukci zaměřuje na osoby tělesně slabé, při použití takových prostředků jako je provaz, nůž nebo tkaloun. S větší pravděpodobností by jejími oběťmi byly malé, slabí a bezbranné děti. Mohla by se pouze teoreticky naučit chovat sociálně přijatelně, avšak toto působení by bylo pouze povrchové, naučené, a nebylo by jí vlastní. Pokud by kombinace chemoterapie a psychologické skupinové terapie mohlo mít pozitivní

703

vliv, znalkyně se domnívala, že by nebyl trvalý, když obžalovaná je dlouhodobě nepřizpůsobivá. Znalci z oboru psychiatrie v původním hlavním líčení připouštěli, že člověk může do určité míry pod vlivem okolností a zkušeností změnit názor na řešení své situace a svých problémů. Není jí však možné vyvrátit názor, že by obžalovaná nikdy své záměry nerealizovala. Zároveň tehdy upozornili na to, že zůstává nadále stejná podstata celého problému, t.j. poruchy sebehodnocení obžalované, její osobnost a z toho vyplývající postoj k okolí a její hodnotový systém (č.1.328-9). Znalkyně z oboru psychologie současně upozornila, že obžalovaná je již nějakou dobu ve vazbě, kde provokující činitelé nepůsobí tak, jako na svobodě, není vystaveno tolik provokacím, posměchu a konfliktům, se kterými by se nedokázala vypořádat. Proto si nemusí být sama jistá, jestli by dokázala svůj čin zopakovat.

Zatímco v písemných závěrech svého posudku zpracovatelé - členové znalecké komise se ztotožňovali v podstatných otázkách se závěry předchozích znalců a i v hlavním líčení nejprve [REDAKCE] poukazoval na to, že jsou pouze drobné odchylky mezi jejich závěry a závěry předcházejících znalců, které však v žádném případě nemají vliv na odpovědi na hlavní otázky položené soudem, došlo v průběhu výsledku zpracovatelů ústavního posudku po konkrétně položených otázkách předsedou senátu ohledně reálné možnosti resocializace a míry rizika recidivy k výrazným změnám v postoji znalců, které se přes veškerou snahu soudu nepodařilo odstranit. V písemném vyhotovení svého znaleckého posudku uvedli, že z jejich dosavadních poznatků se možnosti resocializace obžalované její jako špatné. Její schizoidní uzavřenost, nedílnost a neschopnost navázání citových nebo jakýchkoliv kontaktů dávala již dříve podnět k nepochopení a vzdorovitým reakcím vůči matce a okolí, zejména vrstevníkům, vyvolávala jejich protiakci, kterou chápala jako křivdu a snahu ji poručníkovat, ponižovat a ubližovat. Současně její hysterická složka osobnosti vedla k nadměrné závislosti na blízkých lidech a k provokování jejich pozornosti a zájmu alespoň ve špatném smyslu. Mechanismy vztaho-

904

vačnosti a projekce vlastní hostility na okolí vzrůstala její nedůtklivost, ukřivděnost a pomstychtivost. Toto paranoidní nastavení má tendenci dlouho ulpívat a je ožívováno přežvykováním ústrků a neúspěchů, a spolu s agresivitou a necitelností, která se u ní projevovala již v dětství, vytváří nebezpečnou konstalaci. Obžalovaná nadále jeví i ve vězeňském prostředí izolovat se od ostatních a oddává se navyklým představám, a to i když ji nikdo neubližuje. Vydráždí ji i nepříjemné zvuky nebo, jak sama uvádí "lidé", kteří porušují zásady slušného chování, o něž (jak konstatují znalci) nebude v tomto prostředí nouze. Přitom nadále budí dojem tiché, zakřiknuté a poslušné dívky, zkrátka se chová ve vězení vzorně. Nesporně se dovede velmi dobře ovládat, ale při nedostatku kontaktu a verbalizace svých pocitů, nikdo nadále neví, co se odehrává v jejím nitru a co může nečekaně vzplanout. Příliš nadějně a realisticky nepůsobí ani představa, jak by obstála při přetrvávajícím návycích a postojích v nynějším občanském životě (č.l.646). Pokud jde o farmakoterapii zmiňovanou předchozími znalci, mají zpracovatelé ústavního posudku jednak pochybnost, zda je přípustné provádět ji mimo vězeňské nemocniční zařízení a dále poukazují na to, že tato léčba mi sice mohla přispět k větší vyváženosti a uklidnění, což by následně přispělo k výchovnému ovlivňování, ale jako zábrana proti silným agresivním pudům by fungovala tato léčba pouze v době podávání léků. Možnost recidivy protispolečenského jednání obžalované nelze podle písemného znaleckého posudku vyloučit, ani ji považovat za zanedbatelnou. Obdobně hovořil [REDAKCE] ve svém samostatném ex-
poze v hlavním líčení s tím, že resocializaci považují za špatnou. Osobnost obžalované je těžko proniknutelná, je velmi přecitlivělá na křivdy a žije ožívování své nenávisti, přitom se však dovede velmi dobře ovládat ve vězení. Nikdo nemůže vyloučit možnost recidivy obžalované a toto riziko není ani zanedbatelné. Nikdo totiž nezná řadu vlivů, s nimiž se obžalovaná v budoucnu setká (č.l.668). K dotazům předsedy senátu tento znalec uvedl, že věkové zlepšení se může promítnout u snížení agresivity po 40.roku věku, navíc u schiozidů se jejich situace lepší v tom

směru, že už nejsou tak nápadní tím, že nevyhledávají společnost, protože starší lidé ji vyhledávají obecně méně. Pokud obžalovaná zůstane v izolaci, bude i nadále v kole svých fantazií. Jakmile vysadí léky na tlumení agresivity, které musí brát dobrovolně, nebyla by její agresivita nadále tlumena. Poukázal i na to, že vzhledem k věku obžalované v době spáchání činu, lze poukázat na to, že se u ní tehdy projevovala ještě značná nevyzrálост. Otázkou však zůstává, zda dozrává k horšímu či lepšímu.

Předseda senátu položil tomuto zpracovateli znaleckému posudku, který hovořil jménem celé komise znalců, konkrétní otázky ohledně možnosti převýchovy obžalované a míry rizika recidivy. Po poradě s dalšími zpracovateli posudku projeví tito znalci značnou změnu ve svých závěrech. Shodně prohlásili, že za předpokladu dlouhodobého výchovného působení považují riziko recidivy za přijatelné s tím, že u obžalované existuje reálná možnost nápravy trestem dlouhodobého trvání (č.l.669). Při odstraňování rozporů v závěrech znalců [redacted] odmítl, že by se ztotožnil se zmíněným závěrem znalkyně [redacted] o tom, že dlouhodobé psychologické systematické působení by nemělo trvalý vliv a výchovný výsledek převýchovného působení v podmínkách výkonu trestu by byl minimální. Podle jeho názoru nejde o zásadní rozpor s předchozím znaleckým posudkem, když zmíněná psycholožka i její kolegové z oboru psychiatrie, připouštěli jakousi možnost resocializace za použití medikamentózní léčby. Navíc poukázal na to, že v písemném vyhotovení posudku není zmínka o tom, že by resocializace byla zcela vyloučena, ale toliko, že je špatná. Poukázal přitom na určitou změnu v postojích obžalované, která už nehovoří o svých představách jako o nevývratných a připouští, že její odhodlání mstít se v budoucnu společnosti se nemusí uskutečnit. Při poradě s ostatními zpracovateli, kterou umožnil soud, se tito shodli, že i hysterický rys osobnosti obžalované, se může vzhledem k přibývajícím věku zmírňovat, čímž se zmírní i nebezpečí, které představuje pro společnost. I za situace, že by tvrzení obžalované o změně postojů bylo účelové, vidí v tom znalci ústupek

706

z předchozích záměrů, právě ve srovnání s odsouzenou Hepnarovou. Prof. Študent však dodával, že kdyby počítali s krátkodobým trestem pro obžalovanou, byli by ve své prognóze daleko ostražitější. V daném případě lze však očekávat uložení trestu podstatně delšího trvání, po jehož výkonu bude na obžalovanou intenzivně působeno, a proto lze očekávat, že v určitých dimenzích se změní i její osobnost. Měly by se změnit všechny tři její rysy. Z touto změnou závěru naprosto souhlasil [REDAKCE], který neměl nic na doplnění, soud tedy vyslechl jako dalšího zpracovatele [REDAKCE] který poukázal na to, že možnost resocializace obžalované je sice špatná, v okruhu osob, jejíž prognóza převýchovy je však takto charakterizována, patří obžalovaná mezi skupinu lidí, u níž je prognóza příznivější (č.l.671). Připustil, že jádro osobnosti obžalované je neměnné, ale poukázal na to, že jednotlivé rysy se s přibýváním životních zkušeností a věkem mění z hlediska intenzity a dynamiky. V podrobnostech odkázal na výpověď [REDAKCE]. Připustil, že do postoje obžalované se nepochybně mísí i snaha vyhnout se hrozícímu trestu doživotí, avšak i tato snaha je z jejího hlediska změnou k lepšímu. Recidivu nepovažují za tak dramatickou, pokud bude resocializace úspěšná. Pokud jde o rozdíl mezi závěrem jejich znalecké komise a závěry předchozích znalců, poukázal na to, že s výjimkou názoru na možnost resocializace mezi nimi nejsou podstatné rozdíly, pouze došli k názoru, že dlouhodobý trest by mohl mít výchovný účinek (č.l.672).

Posun v názorech zpracovatelů ústavního znaleckého posudku pokud jde o riziko recidivy, nezměnil nic na přesvědčení senátu, že pobyt obžalované na svobodě je velice nebezpečný a že její nápravy nelze dosáhnout trestem odnětí svobody v sazbě od dvanácti do patnácti roků, jak navrhuje obhajoba. Všichni znalci, ať se liší ve svém názoru na míru pravděpodobnosti recidivy obžalované, poukazují na to, že je třeba na ni dlouhodobě systematicky výchovně působit, a to výkonem trestu odnětí svobody. Znalecký posudek je důkazem, který rovněž podléhá hodnocení soudu, ať už jde o jeho samotný obsah či ať jde o hodnocení v souvislostech

70

s dalšími provedenými důkazy. Soud nemohl v daném případě pomí-
nout, že závěr zpracovatelů ústavního znaleckého posudku doznal
výrazné změny, pokud jde o riziko recidivy a možnost resocializa-
ce až poté, co bylo zřejmé, že soudu nestačí k rozhodnutí poměrně
vágní pojmy o tom, že převýchova je špatná a recidiva není vylou-
čena. Soud musel přihlédnout k tomu, že již v průběhu své výpově-
di [REDAKCE] poukázal na riziku omylu při prognózách znalců
právě v tomto směru. Soud vychází tedy především z písemného zá-
věru znaleckého posudku ústavu, který koresponduje s původním
znaleckým posudkem o vyšší pravděpodobnosti recidivy obžalované,
kterou nepovažuje za zanedbatelnou. To souvisí i s vlastním dopo-
ručením znalců hodnotit výroky obžalované z toho hlediska, které
učinila nejdříve a které co nejčastěji opakuje. K tomu, aby soud
došel k závěru, že možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena
(§ 29 odst.2 tr.zák.), eventuálně, že není naděje, že by pachate-
le bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad patnáct až do
dvacetipěti let (§ 29 odst.3 písm.c/ tr.zák.), nepostačuje
nedostatek jistoty. Splnění uvedené podmínky vyžaduje rozumnou
jistotu - prognózu, že pachatele nelze jiným druhem trestu pře-
vychovat. Soud nemá pochybnosti o ztížení možností nápravy k ob-
žalované, proto nepřicházelo v úvahu uložení trestu v základní
trestní sazbě.

9) Za situace, kdy soud při namítaných vadách, či pochybnostech
o správnosti závěrů původního znaleckého posudku, využil podle
pokynu odvolacího soudu ustanovení § 110 odst.1 tr.ř. a přibral
jako znalce ústav, jenž zkoumání duševního stavu provedl po naří-
zeném pozorování obžalované v psychiatrické léčebně, a senát má
pochybnosti o závěru ústavního znaleckého posudku ohledně
možnosti resocializace, musel v tomto směru vycházet ze stejné
zásady, jaká platí při hodnocení jakéhokoliv jiného důkazu v ří-
zení před soudem. V pochybnostech je třeba hodnotit důkaz ve
prospěch obžalované. Pouze z tohoto důvodu tedy soud došel k zá-
věru, že převýchova obžalované je sice podstatně ztížena, avšak
není zcela vyloučena. Přitom pouze splnění té podmínky, že není

708

naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad 15 až 25 let, mohlo vést ke stejnému trestu, jaký byl uložen v původním rozsudku. Za této situace bylo tedy rozhodováno o trestu v sazbě od 15 do 25 roků. Soud považuje obžalovanou za tolik společensky nebezpečnou, riziko recidivy za tak vysoké a potřebu dlouhodobého výchovného působení v trestu za tak naléhavou, že uložil trest na samé horní hranici zákonné trestní sazby § 219 odst.2 za použití § 29 odst.2 tr.zák. Pro výkon tohoto výjimečného trestu odnětí svobody musela být obžalovaná zařazena do věznice s nejpřísnějším režimem, tedy do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 62 odst.1 tr.zák. může být i osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody podle § 29 odst.2 tr.zák. podmíněně propuštěna po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody. Veden snahou chránit společnost a zabránit obžalované v eventuelním dalším spáchání trestné činnosti, když toto riziko je vyšší z hlediska agresivních rysů před dovršením 40ti let věku, využil soud zároveň ustanovení § 29 odst.1 poslední věta trestního zákona a zároveň rozhodl, že s ohledem na mimořádně narušenou a těžko napravitelnou osobnost obžalované se doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává. Toto opatření zároveň motivuje obžalovanou k tomu, aby svým chováním ve výkonu trestu a způsobem plnění svých povinností, mohla dosáhnout co nejdříve přeražení do věznice s mírnějším režimem.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku je možno podat si odvolání do **o s m i** dnů od doručení jeho písemného vyhotovení, k Vrchnímu soudu ČR v Praze prostřednictvím soudu zdejšího.

V Plzni dne 19.ledna 1996

Předseda senátu:
JUDr.Pravoslav P o l á k